Náučný chodník Vlkolínec



Kraj:	Žilinský
Okres:	Ružomberok
Geomorfologická jednotka:	Veľká Fatra
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územia:	prírodná pamiatka Dogerské skaly, prírodná pamiatka Krkavá skala a prírodná pamiatka Vlčia skala
Prístup:	bus Ružomberok, Biely Potok, Trlenská dolina a pešo po ľavej strane Revúcej na sever 0,6 km (po Družstevnej ul.)
Východiská:	Ružomberok, Družstevná ul., ústie Trlenskej doliny (pre trasu 1); Vlkolínec (pre trasy 2 – 4); Trlenská dolina, Vlčia skala (pre trasu 5)
Trasy:	**Trasa 1** Ružomberok, Biely potok – Trlenská dolina – Vlkolínec **Trasa 2** Vlkolínec – Krkavá skala – Kráľovská cesta – Ružomberok (Bystrická cesta; bus Ružomberok, Pod skalami) **Trasa 3** Vlkolínec – Vrchlúky – Sidorovo **Trasa 4** Vlkolínec – Laz – Močidlá – Trlenská dolina **Trasa 5** Vlčia skala – Trlenská dolina

Dĺžky, prevýšenia:	**Trasa 1** 2,8 km, prevýšenie 150 m **Trasa 2** 4,5 km, prevýšenie 75 m (opačne 290 m) **Trasa 3** 1,5 km, prevýšenie 380 m **Trasa 4** 2,4 km, prevýšenie 120 m (opačne 270 m) **Trasa 5** 0,8 km, prevýšenie opačným smerom 60 m
Čas prechodu:	jednotlivé trasy 1 – 2 h
Počet zastávok:	14
Náročnosť:	nenáročné až mierne náročné trasy

Zameranie chodníka: prírodovedné, kultúrno-historické, ochranárske

Typ chodníka: samoobslužný, líniový s odbočkami, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Niektoré úseky trás sú súbežné so žltou alebo zelenou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 1999, 2008, 2017

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Občianske združenie Vlkolínec, Vlkolínec 9061, 034 03 Ružomberok

Poznámky: (1) Niektoré úseky trás vedú súbežne s cyklotrasami. (2) Bezprostredne pred osadou sú platené parkoviská pre osobné autá; pre autobusy je záchytné parkovisko už v Trlenskej doline.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie a tiež ako lokalita geografickej exkurzie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Ružomberok. Okresné mesto na západe Liptovskej kotliny pri jej kontakte s Veľkou Fatrou v ústiach Revúcej a Likavky do Váhu, centrum dolného Liptova. Prvá písomná zmienka je z roku 1233. Mestské výsady získal v roku 1318. Na významnej križovatke soľných ciest sa vyvíjal v obchodno-trhovo-remeselnícke centrum s poľnohospodárskym, drevárskym a ovčiarskym zamestnaním obyvateľstva. Po vybudovaní Košicko-bohumínskej železnice (1871) sa vyvíjal priemysel, najmä papierenský, textilný, drevospracujúci, založená bola aj tehelňa, bryndziareň a zápalkáreň. Na začiatku 20. storočia bol podľa počtu obyvateľstva najväčším slovenským mestom a tiež centrom slovenského politického diania. V tragickej udalosti v Černovej (1907), ako dôsledku národnostného útlaku, zahynuli po streľbe žandárov 15 nevinní civilisti. V meste pôsobil kňaz a národovec Andrej Hlinka. K pamiatkam patrí o. i. rímskokatolícky, pôvodne gotický, Kostol sv. Ondreja z 13./14. storočia, opevnený v 15. storočí, neorománsky prestavaný (1903), s výmaľbou od Jozefa Hanulu a vitrážami od Ľudovíta Fullu, evanjelický kostol – trojloďová modernistická stavba s prvkami rondokubizmu (1926) s oltárnym obrazom P. M. Bohúňa –, horská osada a miestna časť **Vlkolínec** – rezervácia ľudovej architektúry zapísaná do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO (viac v hesle nižšie). Neďaleko Liptovského múzea od roku 1969 sídli v budove podľa projektu arch. Martina Kusého **Galéria Ľudovíta**

Fullu (1902 – 1980), ružomberského rodáka, sprístupňujúca okrem jeho diela i ateliér a obytnú časť domu.

Prírodná pamiatka Dogerské skaly. Chránené územie na východnom okraji Veľkej Fatry vyhlásené na úpätí svahu v ústí Trlenskej doliny južne od Ružomberka-Bieleho Potoka v roku 1952 na ochranu územia so značnou prírodovedeckou hodnotou so vzácnou študijnou ukážkou dobre prístupného prirodzeného skalného odkryvu v strednojurskom súvrství rádiolaritového vývoja v rámci vápencového komplexu. Územie pokrývajú prevažne lesné spoločenstvá s prevahou borovice lesnej a smreka obyčajného. Termín doger z názvu chráneného územia a skaly v minulosti označoval strednú juru, dnes je však už neplatný. Sedimentárna hornina **rádiolarit** vznikol prekryštalizovaním usadených mikroskopických kremičitých schránok prvokov kmeňa *Radiolaria* (mrežovce) obvykle v hlbokovodnom oceánskom prostredí. Býva často vrstevnatý a pestro sfarbený.

Vlkolínec. Horská osada na východnom okraji Veľkej Fatry na južných svahoch Sidorova nad lúčnatým sedlom medzi Sidorovom a Horným dielom v nadmorskej výške zhruba 700 – 750 m, miestna časť Ružomberka. Prvá priama písomná zmienka o ňom ako jednej z „ulíc“ Ružomberka pochádza z roku 1461. Osadu založili v druhej polovici 14. storočia pravdepodobne obyvatelia blízkeho Bieleho Potoka. Bola súčasťou hradného panstva Likavského hradu. Obyvatelia sa živili okrem poľnohospodárstva najmä chovom oviec a dobytka, včelárstvom, výrobou syrov a bryndze, drevorubačstvom, uhliarstvom a výrobou šindľov. Dosiaľ je osada trvalo obývaná, zachovaná je takmer nenarušená zástavba zrubových domov uprostred mozaiky políčok, lúk so senníkmi a lesov vo svahovitom horskom teréne. Vďaka svojej výnimočnosti (aj celosvetového rangu) a zachovalosti je od roku 1977 pamiatkovou rezerváciou ľudovej architektúry a od roku 1993 kultúrnou lokalitou Zoznamu svetového dedičstva UNESCO. V niektorých objektoch sú expozície (vstupenky v expozícii alebo na parkovisku pod osadou).

Sidorovo (1 099 m n. m.). Výrazný vrch vo Veľkej Fatre pri jej východnom okraji, vypínajúci sa nad osadou Vlkolínec, miestnou časťou Ružomberka. Horský masív predstavuje príkrovovú trosku – erózno-denudačný zvyšok hronika (chočského príkrovu) –, budovanú prevažne veľmi odolnými dolomitmi, spočívajúcu na relatívne menej odolných slienitých vápencoch, slieňovcoch a bridliciach. Voči erózii odolnejšie dolomity vytvorili vo vrcholovej časti skalné steny a skalné veže. V staršej železnej dobe bolo na jeho vrchole halštatské hradisko, chránené valovým opevnením elipsovitého pôdorysu s rozmermi zhruba 150 × 70 m. Neskôr tu bolo aj slovanské hradisko. Počas kolonizácie širšieho okolia bola veľká časť masívu odlesnená a využívaná ako lúky a pasienky, v súčasnosti je zarastený lesnými spoločenstvami, najmä smrečinami, v bralných častiach dominujú borovica lesná a smrekovec opadavý, prípadne sutinové dreviny.

Prírodná pamiatka Krkavá skala. Chránené územie na východnom okraji Veľkej Fatry severovýchodne od Ružomberka-Vlkolínca vyhlásené v roku 1952 na ochranu významného geomorfologického bralného výtvoru vo východnom svahu Sidorova. Ide o mohutnú skalnú ihlu (vežu), vysokú okolo 20 m, budovanú triasovými vápencami a dolomitmi, ktorá vznikla gravitačným rozpadom a je modelovaná zvetrávaním, nápadne kontrastujúcu s okolitým mäkko modelovaným reliéfom na kriedových slienitých vápencoch a bridliciach.

Prírodná pamiatka Vlčia skala. Chránené územie pri východnom okraji Veľkej Fatry južne od Ružomberka-Vlkolínca vyhlásené v pravom svahu Trlenskej doliny v roku 1952 na ochranu skalnej terasy budovanej pevnými doskovými skrasovatenými travertínmi. Travertínové útvary tu vznikli v pleistocéne v zóne križovatky zlomov. V masíve sa nachádza viacero prírodných jaskyniek. V travertíne sú voľným okom viditeľné časti rastlín (listy) i bezstavovcov. V stene terasy je antropogénna lurdská jaskyňa s odpočinkovým miestom.

Prírodná pamiatka Jazierske travetríny. Chránené územie na východnom okraji Veľkej Fatry južne

od Ružomberka-Bieleho Potoka v lokalite Jazierce vyhlásené v roku 1952 na ochranu travertínovej terasy, asi 30 m hrubej, s menšími terasami dnes už zaniknutých jazierok, kaskádami a drobnými jaskynkami. Masívny výskyt travertínu sa tiahne ďalej južným smerom pozdĺž okrajových tektonických línií (zlomov) Veľkej Fatry aj mimo územia pamiatky a buduje úpätnú časť svahu proti toku Revúcej smerom na Podsuchú po ľavej strane doliny.

Veľká Fatra. Jedno z najrozsiahlejších jadrových pohorí Slovenska s málo narušeným prírodným prostredím medzi Kraľovanmi, Hornou Štubňou, Harmancom, Donovalmi, Ružomberkom a Párnicou. Horstvo dosahujúce vrchom Ostredok 1 596 m n. m. je zo severu rozčlenené dolinou Ľubochnianky, najdlhšou na Slovensku (cca 20 km), má spolovice severojužne prebiehajúci ústredný chrbát, ktorý sa od Ploskej delí na dva (pôdorys chrbtov má tvar Y). Tektonický vývoj územia s pestrým geologickým podložím a vonkajšie geomorfologické činitele podmienili rôznorodý charakter reliéfu a jeho veľkú členitosť. Granitové a granodioritové jadro je odkryté a vychádza na povrch len v severnej časti pohoria, a to v páse Smrekovica – Vyšná Lipová (medzi Podsuchou a Kantorskou nad Sklabinským Podzámkom). Zvyšnú časť územia pohoria budujú prevažne mezozoické sedimentárne horniny. Zjavne kontrastujú východné mäkko modelované najvyššie časti hlavného chrbta s hôľnym reliéfom na slienitých vápencoch, slieňovcoch, slienitých či ílovitých bridliciach s jeho západnými rázsochami so skalnatými až bralnými územiami na prevažujúcich vápencoch a dolomitoch s hojnými povrchovými i podzemnými krasovými útvarmi a dolinami Rakšianskou, Gaderskou, Blatnickou, Necpalskou a Belianskou. Spomedzi okolo tristo evidovaných jaskýň v podcelku Bralnej Fatry vynikajú Mažarná (dlhá 134 m) a Horná Túfna (dlhá 85 m). Pohorie patrí povodiu Váhu (priamo aj prostredníctvom prítokov Revúcej, Oravy a Turca), len maličké územie na juhovýchode odvodňuje Starohorský potok, resp. Bystrica do Hrona. Pohorie je v nižších polohách zalesnené, najcennejšie pralesné porasty sú prísnymi rezerváciami. Osobitý charakter najvyšších polôh ústredného chrbta – hole (horské lúky) – sú zvyškami areálov historicky odlesnených pre účely pastvy. Ich rozsah sa v súčasnosti zmenšuje vysádzaním pôvodne sa tu vyskytujúcej kosodreviny najmä za účelom zníženia lavínového ohrozenia. Akcentovaný reliéf a pestrý geologický podklad umožnil zachovanie rastlinných spoločenstiev z rôznych období postglaciálneho vývoja. Vzácne sú spoločenstvá zvyškov reliktných borín na vápencových a dolomitových bralách. Typickým pre hôľne spoločenstvá hlavného chrbta je masový výskyt veternice narcisokvetej (*Anemone narcissiflora*), zvláštnosťou je najmasovejší výskyt treťohorného reliktu tisu obyčajného (*Taxus baccata*) v rámci strednej Európy nad Horným Harmancom. Na území Veľkej Fatry prevažujú horské druhy živočíchov, zo šeliem sa vyskytuje medveď, rys aj vlk, hniezdi tu orol skalný. Pre zachovalosť a výnimočnosť prírody pohoria bol na jeho prevažnej časti územia (s výnimkou väčšiny okrajových častí) vyhlásený národný park.

Názvy informačných panelov

Trasa 1 Ružomberok, Biely potok – Trlenská dolina – Vlkolínec

1. Prírodná pamiatka Dogerské skaly
2. Trlenská dolina a skala Mravička
3. Národný park
4. Rastlinstvo okolia
5. Živočíšstvo okolia
6. Lesy v okolí

Trasa 2 Vlkolínec – Krkavá skala – Kráľovská cesta – Ružomberok

7. Vlkolínec (pri kostole)
8. Prírodná pamiatka Krkavá skala

Trasa 3 Vlkolínec – Vrchlúky – Sidorovo

9. Vrchlúky
10. Sidorovo (historické osídlenie)

Trasa 4 Vlkolínec – Laz – Močidlá – Trlenská dolina

12. Vlkolínec (pri obchode)
13. Močidlá (potravový reťazec)
14. Laz (terasovité políčka)

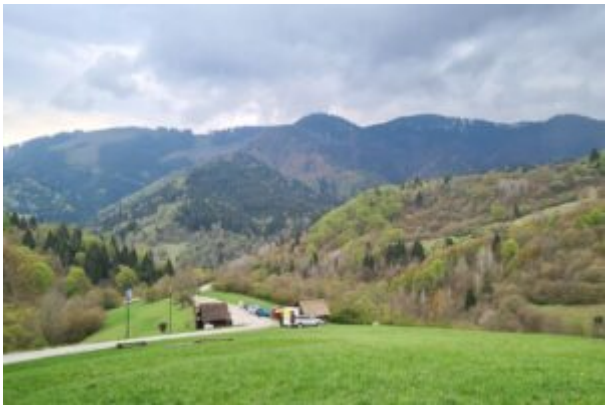
Trasa 5 Vlčia skala – Trlenská dolina

11. Prírodná pamiatka Vlčia skala




















VITAJTE
WELCOME
Vlkolínec
Vlkolínec – Krkavá skala – Ružomberok










Vlkolínec
Lazy
Horný diel
Dolné skaly
Ostrá
811 m
850 m


MAPY.CZ

